

Na osnovu čl. 27., 80. i 81. Zakona o bankama („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/17), čl. 5. stav (1) tačka a) i h) i 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 75/17) i člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 3/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15.12.2023. godine donosi

ODLUKU O UTVRĐIVANJU DODATNIH KAPITALNIH ZAHTJEVA I MJERA ZA OGRANIČAVANJE SISTEMSKIH RIZIKA

Član 1.

Predmet

- (1) Ova odluka ima za cilj očuvanje i jačanje stabilnosti bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH), smanjenje prekomjerne ili podcijenjene izloženosti, pravovremeno upravljanje kreditnim rizikom, povećavanje otpornosti banaka, te u konačnici ograničavanje sistemskih rizika u finansijskom sistemu.
- (2) Odredbama ove odluke propisuju se dodatni kapitalni zahtjevi za banku koji imaju za cilj sprečavanje i ublažavanje dugoročnih, necikličnih sistemskih rizika, kao i obaveza banke da u svoj sistem upravljanja rizicima uključi i rizike povezane sa identifikovanim rizičnim dijelom portfolija.
- (3) Odredbe ove odluke primjenjuju se na banke sa sjedištem u FBiH kojima je Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) izdala dozvolu za rad.
- (4) Na pitanja koja nisu regulirana ovom odlukom, a regulirana su zakonom ili drugim podzakonskim aktima, primjenjivat će se odredbe tog zakona ili drugog podzakonskog akta.

Član 2.

Pojmovi

Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- a) **Nenamjenski kredit** je gotovinski kredit kojeg banka odobrava fizičkim licima, a kod kojeg nije određena namjena korištenja sredstava, odnosno gdje banka ne vrši kontrolu trošenja sredstava, isključujući hipotekarni i lombardni nenamjenski kredit;
- b) **Lombardni kredit** - u smislu ove odluke podrazumijeva nenamjenski/zamjenski kredit koji je u 100% iznosu osiguran namjenskim depozitom u banci;
- c) **Zamjenski gotovinski kredit** je kredit kojeg banka odobrava fizičkim licima u svrhu otplate jedne ili više obaveza kod iste i/ili drugih banaka, sa ili bez odobravanja dodatnog finansiranja, isključujući hipotekarni i lombardni zamjenski kredit. Zamjenski kredit u smislu ove odluke ne podrazumijeva kredit za refinansiranje stambenog kredita za što je banka prikupila i osigurala dokaze o namjenskom inicijalnom utrošku sredstava kredita koji se refinansira. Zamjenski kredit za refinansiranje stambenog kredita banka je dužna evidentirati prema njegovoj inicijalnoj namjeni kao stambeni kredit i omogućiti njegovo odvojeno sistemsko prepoznavanje i praćenje.
- d) **Identifikovani rizični dio portfolija banke** u smislu ove odluke podrazumijeva ugovorene nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih lica čiji je preostali rok do dospijeca duži od 5 godina.
- e) **Ukupan iznos izloženosti riziku** - definiran članom 38. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- f) **Sistemski rizik** - definiran članom 2. tačka rr) Zakona o bankama.

- g) **Strukturni sistemski rizik** u smislu ove odluke je neciklični sistemski ili makroprudencijalni rizik dugoročnog karaktera, odnosno rizik koji proizlazi iz strukture i uređenja finansijskog sistema i koji može imati ozbiljne negativne posljedice na finansijski sistem i privredu u cjelini.
- h) **SyRB (engl. Systemic risk buffer)** - zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik je makroprudencijalni instrument u obliku redovnog osnovnog kapitala kojim se utječe na strukturne sistemske rizike, te pored jačanja otpornosti bankarskog sektora na potencijalne šokove, podstiče banku da smanji izloženost rizicima.
- i) **Stopa SyRB** je stopa koju je banka dužna primjenjivati pri izračunu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik, s ciljem sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika.
- j) **Stopa nekvalitetnih kredita (stopa NPL)** – u smislu ove odluke predstavlja omjer nekvalitetnih kredita, definiranih članom 2. stav (1) tačka c) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka i ukupne vrijednosti kredita (na bruto osnovi).
- k) **Stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL)** – u smislu ove odluke predstavlja omjer očekivanih kreditnih gubitaka, definiranih članom 2. stav (1) tačka d) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, za nekvalitetne kredite i ukupne vrijednosti nekvalitetnih kredita (na bruto osnovi).
- l) **Treća zemlja** - definirana članom 2. tačka eeee) Odluke o izračunavanju kapitala banke.

Član 3.

Ograničenja za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima

- (1) Banka je dužna da u sistem upravljanja rizicima uključi i posebne uslove za odobravanje nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima, u skladu sa ovom odlukom.
- (2) Banka ne može ugovoriti nenamjenski i/ili zamjenski kredit sa fizičkim licem na period duži od 10 (deset) godina.
- (3) Banka ne može ugovoriti nenamjenski i/ili zamjenski kredit sa fizičkim licem u iznosu većem od 50.000,00 (pedesethiljada) KM.
- (4) Prilikom odobravanja nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita fizičkim licima, banka je dužna na sveobuhvatan i adekvatan način procijeniti kreditnu sposobnost dužnika, uvažavajući interno propisane kriterije i odredbe Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, vodeći računa da ukupna izloženost po osnovu glavnice, po svim kreditnim partijama nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita klijenta u banci, ne smije preći iznos od 50.000,00 KM.

Član 4.

Utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik

- (1) Banka je dužna sveobuhvatno i efikasno upravljati rizicima kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena, a koji se odnose i na ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima i dugoročnih stambenih kredita.
- (2) Banka je dužna da, u okviru procesa praćenja rizičnosti kreditne izloženosti, a srazmjerno vrsti, obimu i složenosti poslova koje obavlja, kao i rizicima svojstvenim poslovnom modelu, procijeni utjecaj identifikovanog rizičnog dijela portfolija banke iz člana 2. tačka d) ove odluke, na svoj kreditni portfolio, te provodi efikasan i pouzdan sistem upravljanja rizicima.
- (3) Za utvrđeni identifikovani rizični dio portfolija banke iz člana 2. tačka d) ove odluke, banka je dužna za izračunavanje iznosa izloženosti ponderisanih rizikom, primijeniti ponder rizika

100% za navedene izloženosti, a uzimajući u obzir odredbe Odluke o izračunavanju kapitala banke.

- (4) Banka je dužna za izloženosti ili bilo koji dio izloženosti potpuno osiguran stambenom nekretninom u kojoj vlasnik stanuje ili će stanovati, odnosno koju iznajmljuje ili će iznajmljivati, dodijeliti ponder rizika 75% ukoliko je preostali rok dospijeca duži od 20 godina, a uzimajući u obzir odredbe Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- (5) Agencija, kontinuirano, na osnovu mjesečnih i kvartalnih izvještaja cijeni efekte identifikovanog rizičnog dijela portfolija banke, stambenih kredita, kao i utjecaj istih na stabilnost bankarskog sistema FBiH i pojedinačnu banku.

Član 5.

Zahtjev za održavanje SyRB

- (1) SyRB je regulatorni kapital koji Agencija zahtijeva ili može zahtijevati od banke da održava u obliku redovnog osnovnog kapitala, a u skladu sa članom 6. stav (5) ove odluke na pojedinačnoj, konsolidovanoj ili potkonsolidovanoj osnovi.
- (2) Redovni osnovni kapital koji se održava za ispunjavanje zahtjeva iz stava (1) ovog člana ne koristi se za ispunjavanje zahtjeva iz čl. 38. stav (1) tač. a) do c) i 44. Odluke o izračunavanju kapitala banke, dodatnih kapitalnih zahtjeva nakon procesa supervizorskog pregleda i procjene banaka, ni kapitalnih potreba utvrđenih na osnovu rezultata nadzornog testiranja otpornosti na stres.

Član 6.

Način određivanja stope SyRB

- (1) Stopa SyRB utvrđuje se u stepenima prilagođavanja od 0,5 procentnih poena ili sadržiocu te vrijednosti i može iznositi maksimalno 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku.
- (2) Stopa iz stava (1) ovog člana može biti različita za različite banke ili za različite izloženosti na koje se zaštitni sloj za sistemski rizik primjenjuje.
- (3) SyRB se može primijeniti na:
 - a) sve izloženosti u BiH;
 - b) sektorske izloženosti u BiH;
 - c) sve izloženosti u državama člancima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) i trećim zemljama;
 - d) izloženosti po sektorima u državama članicama EU kako bi se omogućilo priznavanje stope SyRB koji je odredila država članica EU, u skladu sa članom 8. ove odluke;
 - e) podskup bilo koje kategorije izloženosti iz tačke b) ovog stava.
- (4) Agencija će preispitati obavezu održavanja SyRB najmanje svake dvije godine, uz istovremeno poštovanje principa da se SyRB ne smije upotrebljavati za rješavanje rizika obuhvaćenih protucikličnim zaštitnim slojem i zaštitnim slojem za sistemski značajnu banku, te da zaštitni sloj za sistemski rizik ne smije se dovesti do nesrazmjernih nepovoljnih utjecaja na cijeli ili na dijelove finansijskog sistema stvaranjem prepreka funkcioniranju unutrašnjeg tržišta.
- (5) Banka izračunava SyRB kako slijedi:

$$B_{SR} = r_T * E_T + \sum_i r_i * E_i$$

gdje je:

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik;

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke;

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke;

i = indeks kojim se označava podskup izloženosti iz stava (3) ovog člana;

r_i = stopa zaštitnog sloja primjenjiva na iznos izloženosti riziku podskupa izloženosti;
 E_i = iznos izloženosti riziku banke za podskup izloženosti i .

- (6) Agencija određuje visinu stope SyRB, kriterije za utvrđivanje stope SyRB, izloženosti i/ili podskupove izloženosti na koje se SyRB primjenjuje, banke na koje se SyRB primjenjuje, kao i datum primjene.
- (7) Banke u FBiH su dužne da stopu SyRB utvrđuju u skladu sa odredbama Priloga 1, koji je sastavni dio ove odluke.

Član 7.

Objavljivanje stope SyRB

Odluku o primijeni ili ponovnom utvrđivanju stope SyRB Agencija objavljuje na svojoj službenoj internet stranici, kao i najmanje sljedeće podatke:

- a) stopu ili stope SyRB,
- b) kriterije za određivanje banaka koje su dužne da održavaju SyRB,
- c) izloženosti na koje se primjenjuje stopa ili stope SyRB,
- d) obrazloženje za primjenu ili ponovno utvrđivanje stope ili stopa SyRB, osim u slučaju kada bi to obrazloženje moglo da naruši stabilnost finansijskog sistema,
- e) datum od kojeg je banka dužna da primijeni SyRB,
- f) naziv država kada se izloženosti u tim državama priznaju u SyRB.

Član 8.

Priznavanje stope SyRB

- (1) Agencija može priznati stopu SyRB koja je određena u skladu sa članom 6. ove odluke od strane nadležnog organa u državi članici EU i trećim zemljama, i primijeniti tu stopu na banke u FBiH za izloženosti u državi članici EU i trećim zemljama koje određuju tu stopu.
- (2) Ako Agencija prizna stopu SyRB u skladu sa stavom (1) ovog člana, taj SyRB se može dodati SyRB koji se primjenjuje u FBiH, uz uslov da se tim zaštitnim slojevima pokrivaju različiti rizici. Ako se zaštitnim slojevima pokrivaju isti rizici, primjenjuje se samo viši zaštitni sloj.

Član 9.

Prelazne i završne odredbe

- (1) Banka će primijeniti stopu SyRB i pondere rizika iz člana 4. ove odluke počevši od 30.06.2024. godine.
- (2) Danom stupanja na snagu ove odluke, prestaje da važi Odluka o uključivanju posebnih uslova za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima u sistem upravljanja rizicima u banci ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/17).
- (3) Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Broj: U.O.-17-03/23
Sarajevo, 15.12.2023. godine

PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA

Ivanka Galić, dipl.ecc., s.r.

Stopa SyRB za banke u FBiH

1. Utvrđivanje stope SyRB

- 1.1 Visina stope SyRB utvrđuje se na osnovu godišnjeg prosjeka (utvrđenog na datum presjeka) stope nekvalitetnih kredita iz člana 2. tačka j) ove odluke i stope očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite iz člana 2. tačka k) ove odluke, na kvartalnom nivou.

Banka utvrđuje stopu SyRB kako slijedi:

Prosječna stopa NPL-a	Prosječna stopa ECL-a za NPL	Stopa SyRB (%)
<5%	>65%	0%
<5%	<65%	1,0%
>5%	>65%	1,0%
>5%	<65%	2,0%

- 1.2 Banka čiji je udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima veći od 5%, ili čija je stopa ECL-a za nekvalitetne kredite manja od 65%, ili koja ispunjava oba navedena uslova, dužna je održavati SyRB.
- 1.3 Izračun prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL iz tačke 1.1. ovog priloga banka će računati na način da kvartalne iznose traženih stopa u prethodnoj godini sabere i podijeli sa brojem 4.
- 1.4 Utvrđivanje prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL vrši se godišnje i iste se koriste kao relevantni indikatori za utvrđivanje stope SyRB, koja će se primjenjivati do sljedećeg godišnjeg perioda revidiranja.
- 1.5 Svako ponovno utvrđivanje prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL, banka utvrđuje na osnovu sljedećeg godišnjeg prosjeka navedenih stopa.
- 1.6 Ponovno utvrđivanje obaveze održavanja SyRB, banka će izračunati na posljednji dan kalendarske godine, na kvartalnoj osnovi, a utvrđenu stopu SyRB primjenjivati od 30.06. naredne godine.
- 1.7 Ukoliko banka ne ispunjava stope SyRB iz tačke 1.1. ovog priloga, dužna je pridržavati se mjera za očuvanje kapitala iz čl. 46. i 47. Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- 1.8 Agencija je dužna preispitati utvrđene pragove i indikatore za utvrđivanje zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik najmanje godišnje.
- 1.9 Agencija može, pored navedenih indikatora, propisati i dodatne indikatore radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika.
- 1.10 Ukoliko cijeni da postoji značajan rast strukturnih sistemskih rizika, Agencija može propisati i veću stopu SyRB, ali ne više od 3%.

2. Izračunavanje SyRB

Banka će izračunavati SyRB kako slijedi:

$$B_{SR} = r_T * E_T$$

gdje je:

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik;

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke;

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke.

3. Datum početka primjene SyRB

Banke u FBiH su dužne da primjene SyRB počevši od 30.06.2024. godine, a kao datum presjeka za potrebe izračuna godišnjeg prosjeka stope NPL-a i stope ECL-a za NPL uzeti će se posljednji dan kalendarske godine, na kvartalnoj osnovi.